

Pengaspel inom herridrott på elitnivå – en del av vardagen?

En intervjustudie med idrottare, tränare, sportchefer
och VD från tre idrotter

Maria Vinberg & Ingvar Rosendahl



Riksidrottsförbundet

Centrum för psykiatriforskning



FoU-rapport 2019:2

Du finner FoU-rapporter utgivna av Riksidrottsförbundet på: www.rf.se/forskning

Författare: Maria Vinberg & Ingvar Rosendahl

Formgivning: Catharina Grahn, ProduGrafia

Foto omslag: Bildbyrån

ISBN: 978-91-87385-25-4

Innehåll

Förord	5
Författarnas tack	6
Sammanfattning	7
Bakgrund	9
Pengaspel i befolkningen	9
Spelproblem och problemspelande – en begreppsorientering	10
Pengaspel och idrott	11
Syfte och frågeställningar	13
Studiens teoretiska utgångspunkt	14
Metod	14
Resultat	16
Avslutande diskussion	31
Normalisering av pengaspel	31
Anledning att spela	32
Elitidrottens professionalisering och frågan om ansvar	34
Rekommendationer för framtiden	36
Referenser	37
Bilaga 1. Intervjuguide	40

Förord

Rent spel och en trygg idrottsmiljö är två fundamentala förutsättningar för den svenska idrottsrörelsens fortlevnad. Matchfixning och spelberoende är två stora faror som riskerar att drabba elitidrottare till följd av idrottens nära koppling till spel- och vadhållningsindustrin.

I oktober 2017 publicerade Centrum för psykiatriforskning vid Karolinska Institutet, i samarbete med Folkhälsomyndigheten och med stöd av RF, rapporten *Spel om pengar i idrottens värld*. Det var en kvantitativ undersökning som visade bland annat på stor skillnad i spelförekomst och problemspelande mellan herr- och damidrotten. Detta är en uppföljande fördjupningsstudie där 30 idrottare och ledare på herrsidan inom fotboll, ishockey och basket djupintervjuats.

Syftet med rapporten har varit att undersöka vilka faktorer som bidrar till att elitidrottande män, i de aktuella idrotterna, spelar om pengar samt hur idrottarna upplever sin idrottsförenings syn på, och förhållande gentemot, pengaspel.

Rapportens resultat visar att betting inom elitidrotten på herrsidan är normaliserat inom de undersökta idrotterna, och ger ytterligare skäl för idrotten att utveckla arbetet med dubbla karriärer. Kombinationen av elitidrottssatsning och studier har visat sig positiv både prestationsmässigt och som förberedelse för livet efter karriären. Men dubbla karriärer kan även bidra till att elitidrottare tar bättre tillvara på sin fritid och får en mer meningsfull tillvaro vid sidan av idrottandet. Därmed kan också risken för att de skapar ett osunt förhållande till betting minska.

Riksidrottsförbundets förhoppning är att rapporten ska bidra till framtagandet av konkreta verktyg inom idrottsrörelsen för att bättre kunna hantera problematiken kring spel och idrott. Vi vill skapa en lyhörd och uppmärksam omgivning där den som har problem med sitt spelande känner stöttning, vågar ta hjälp och kan prata om sina problem.

Peter Mattsson

Chef för verksamhetsområdet Idrott

Författarnas tack

Rapporten är en del i Maria Vinbergs licentiatavhandling och har tagits fram av doktorand Maria Vinberg och Med. Dr. Ingvar Rosdahl, båda vid Centrum för psykiatriforskning, Karolinska Institutet.

Ett synnerligt stort tack till Anne Denhov som deltagit i alla förberedelser, flertalet intervjuer och början av kodningsprocessen. Det har varit ett mycket viktigt bidrag på vägen mot en färdig rapport!

Tack även till Pia Enebrink som bidragit med viktiga synpunkter, Samuel Selin för engagerat och noggrant arbete med utskrifter.

Vi skulle också vilja rikta ett varmt tack och tankar till er som hjälpt oss med kontakter till idrottare och andra: Erik Zachrisson och Klara Stenberg, Anders Wikström, och Magnus Erlingmark.

Men slutligen – tack alla respondenter! Det har varit intressant, lärorikt och berikande att få tillbringa tid med er och ta del av era erfarenheter. Det blev många timmar spännande material. Jag hoppas att vi har förvaltat det väl.

Sammanfattning

Att spela om pengar tillhör vardagen – något man bara gör. Så kan en del av resultaten sammanfattas i denna studie där 30 personer på olika föreningsnivåer inom elitidrott har intervjuats. De intervjuade är verksamma inom herridrott på elitnivå, inom fotboll, ishockey och basket. Syftet med studien har varit att undersöka vilka faktorer inom den egna idrotten som de intervjuade upplever bidrar till att de själva och andra spelar om pengar, samt att utforskat hur de intervjuade uppfattar idrottsföreningens syn på och förhållande gentemot pengaspel. Studien har genomförts med en kvalitativ metodologisk ansats och intervjuerna är analyserade enligt tematisk innehållsanalys.

Resultaten indikerar att det skett en normalisering av pengaspel som tar sig flera uttryck i idrottarnas vardag; periodvis mycket prat om betting och annat spel, svårighet att tala om pengaspelets avigsidor och en uttalad uppfattning om att betta på idrott är en naturlig del av att se på idrottsevenemang. Den påtagliga närvaron av spelreklam i samband med idrott och samtidigt frånvaron av reglerande spelpolicy, är två samverkande faktorer för normaliserande av pengaspel.

I intervjuerna framkommer i huvudsak tre orsaker till att respondenterna spelar om pengar: Att spela ger en ”kick” av spänning; Att lönerna är höga och det därmed finns pengar att spela för; Att det finns mycket fritid om man är anställd elitidrottare (i vissa idrotter). Dessa orsaker kan troligen uppfattas som vanliga förklaringsfaktorer till att herridrottare på elitnivå spelar om pengar – respondenter från alla tre idrotter i studien återkom till dessa faktorer. Tillgång på pengar och tid möjliggör en tillvänjning och i frånvaron av begränsande åtgärder kan spelandet eskalera.

Det är viktigt, anser respondenterna, att kunna kontrollera sitt spelande. Att förlora kontrollen är att bege sig ut i gråzonen mot spelproblem. Men var denna zon övergår till definierat spelproblem är oklart för de flesta. ”Att låna pengar” är kanske den vanligaste gränsdragningen till spelproblem. Då anses man ha tappat kontrollen av sitt eget spelande. Eftersom spelproblem ses som stigmatiserande, beskriver respondenterna att det tar tid innan ett spelproblem upptäcks eller personen frivilligt söker hjälp. Att söka hjälp innebär att exponera det man upplever som en svaghet och att arbetsgivaren troligen kommer att kopplas in. För att exponera ett spelproblem krävs tillit till att arbetsgivaren har intentionen att hjälpa och studiens resultat visar att den tilliten inte alltid finns.

Arbetsgivarens, alltså föreningens, ansvar för frågor om pengaspel är för många yngre respondenter otydlig. Det saknas policy eller riktlinjer för pengaspel, men chefer, tränare och idrottare är medvetna om att spelproblem är ett återkommande problem. Möjligen kan det vara ett utslag av pengaspelets normalisering; att spela om pengar är en vardagssysselsättning som funnits så länge att såväl avigsidor som förekomst är en självklar del av vardagen. Därmed är det också längre till tanken på reglering. Trots elitidrottens professionalisering, med ökat krav på dokumentation och styrdokument, så saknas dessa rörande pengaspel. Frånvaron av riktlinjer och uttalade strategier ger också rum för misstanken att

om man som medarbetare har ett spelproblem så blir man inte långvarig i föreningen. Tanken att man som spelare snarare blir utbytt än hjälpt, om man uppvisar problem med pengaspel, uttrycks av ett par respondenter. Om det finns fog för dessa funderingar så hotas möjligheten till att utveckla ett effektivt preventionsarbete och tystnaden runt pengaspelets avigsidor fortsätter att vara stor.

Bakgrund

Pengospel i befolkningen

Att spela om pengar är i Sverige förhållandevis vanligt. Den senaste befolkningsundersökningen visade att 58 procent i åldersgruppen 16–84 år, har spelat någon gång under det senaste året (Folkhälsomyndigheten, 2016b). Trots att det utgjorde mer än hälften av befolkningen så är det en minskning sedan mätningen 2008/2009. Då hade mer än 70 procent spelat någon gång under det senaste tolv månaderna. Det är något vanligare att män spelar än att kvinnor gör det (Lotteriinspektionen, 2018a). Trots att färre personer spelar om pengar så har inte omsättningen minskat. Under första halvåret av 2017 har den totala omsättningen på svensk spelmarknad ökat med 3 procent jämfört med året innan och det som ökat i omsättning är bland annat vadhållning på sportspel (betting) och nätkasino (Lotteriinspektionen, 2017).

I många länder i världen är spelproblem klassat som ett folkhälsoproblem (Shaffer & Korn, 2002). I Sverige har ungefär 2 procent (ca 134 300 personer) i åldrarna 16–84 år ett problemspelande, varav en sjundedel så pass allvarligt att de troligen behöver behandling (Folkhälsomyndigheten, 2016b). Det är nästan tre gånger vanligare att män har ett problemspelande än kvinnor, även om skillnaden ser ut att minska något under de senaste åren (Folkhälsomyndigheten, 2016b). På befolkningsnivå är problemspelande mindre vanligt i högsta kvartilen på inkomstskalan än i den lägsta kvartilen, trots att den andel som spelar är högre i gruppen av höginkomsttagare (Folkhälsomyndigheten, 2017).

Det finns ett antal faktorer som ökar risken för spelproblem. Ett sätt att närma sig dessa är att gruppera dem enligt den socio-ekologiska modellen med fyra nivåer: 1) Individuell nivå – faktorer som hälsa och psykosociala problem, 2) Relationell nivå – de relationer som är närmast individen, 3) Närsamhället – en nivå där de sociala och offentliga relationerna uppstår, såsom arbetsplats, skola och grannskap, och 4) Samhällsnivå – de faktorer i samhället, såsom ekonomi, utbildning och social politik, som bidrar till eller skapar social ojämlikhet. Här ingår även samhällets sociala och kulturella normer (Dahlberg & Krug, 2002; Dowling, Merkouris, Greenwood, Oldenhof, Toumbourou & Youssef 2017).

De riskfaktorer för problemspelande som återkommer i svenska och internationella studier är individuella faktorer som alkoholmissbruk, ångest, depression, impulsivitet och otrygg uppväxt. På relationellnivå och i närsamhället återfinns riskfaktorer som att ha en bekantskapskrets som anser att pengospel är viktigt, att ha föräldrar med eget spelproblem, och dåliga skolresultat. På samhällsnivå är tillgänglighet en betydande faktor – hög tillgänglighet är en bidragande orsak till normalisering av pengaspelande (Folkhälsomyndigheten, 2013; Dowling m.fl., 2017; Pitt, Bestman, Randle, McCarthy & Daube, 2018; (Hing & Gainsbury, 2013). Vanligen är det samverkan mellan olika riskfaktorer, och en eventuell frånvaro av skyddsfaktorer, som anses som en fara för att problemspelande uppstår. Närsamhället, såsom skola och arbetsplats, påverkar till exempel spel och

problemspelande genom en rad riskfaktorer i den sociala eller juridiska kontexten (Binde, 2005; Hing & Gainburg, 2013; Folkhälsomyndigheten, 2013).

Stigma relaterat till spelproblem är en annan faktor som påverkar negativt (Lopez-Gonzalez, Estevez & Griffiths 2018; Hing, Nuske, Gainsbury & Russell, 2016). Känslan av skam och misslyckande kan uppstå som resultat av både samhällets syn på spelproblem och i form av självstigma, det vill säga tanken på vad man tror att andra tänker och tycker om en själv. Risken att individen inte söker hjälp eller döljer ett begynnande problemspelande är vid dessa tillfällen mycket större än det skulle vara vid mindre stigmatiserande händelser, som till exempel fysisk sjukdom (Hing m.fl., 2016; Hodgins, Schopflocher, Martin, el-Guebaly, Casey, Currie & Williams, 2012).

Spelproblem och problemspelande – en begreppsorientering

När man talar om problem med pengaspel förekommer flera olika begrepp med likartade betydelser.

Begreppen kommer från olika tidsperioder och discipliner och används i olika kontexter. Inom folkhälsoområdet används ofta begreppen fritidsspelare, viss-risk-spelare, problemspelare och spelproblem. Dessa begrepp bygger på behovet av att klassificera graden av skada som spelandet orsakar. Det kan vara skada för individen själv, för anhöriga eller andra närstående. Majoriteten av personer med problemspelande går ut och in i spelproblem, man återhämtar sig för att sedan återfalla i spelproblem igen. Studier har visat att en betydande riskfaktor för problemspelande är just tidigare problemspel där man återhämtat sig men sedan återfaller (Folkhälsomyndigheten 2016c; Billi, Stone, Abbot & Yeung, 2015).

Vad som beskrivs som problem i relation till pengaspel varierar mellan individerna. Att spela bort allt eller stora delar av sina pengar, beskrivs ofta som ett problem. Trots det kan spelaren tolka det som ett temporärt problem eftersom man tänker att det kommer att vara möjligt att ”vinna tillbaka” sina förlorade pengar. För att göra det behöver man kanske låna pengar, eller på annat sätt få fram mer pengar, som man kan använda till att ”vinna tillbaka” det som man redan har förlorat. Därmed är en ond cirkel skapad. Men även om individen spelar utan att bli helt barskrapad kan det uppstå problem. Att vara mycket upptagen av att tänka på pengaspel, att planera nästa spelande, eller att längta till det, kan både för individen själv och för närstående vara ett stort stressmoment. Att ljuga om sitt spelande brukar i kliniska sammanhang indikera att man bör titta närmare på spelsituationen och detsamma gäller om spelaren ”jagar förluster”. De personer som upprepar dessa beteenden anses ha en högre risk att hamna i ett problemspelande (Campbell-Meiklejohn, Woolrich, Passingham, & Rogers, 2008; S. M. Gainsbury, Suhonen, & Saastamoinen, 2014).

Som framgår av beskrivningen finns det inga tydliga gränser mellan att ha och att inte ha problem, eller mellan olika grader av spelproblem. Spelproblemen upplevs ofta som stigmatiserande, både från samhällets sida och i form av själv-stigmatisering, och man döljer det in i det längsta (S. Gainsbury, Hing, & Suhonen, 2014; Hing, Nuske, Gainsbury, & Russell, 2015; Kowatch & Hodgins,

2015) Människor med allvarliga spelproblem mår ofta mycket dåligt. Tidigare studier har visat att det även finns en förhöjd risk för psykiatriska diagnoser som ångest och depression (Folkhälsomyndigheten, 2016c; Sharman, Murphy, Turner, & Roberts) samt riskfull alkoholkonsumtion och förhöjd suicidrisk (Folkhälsomyndigheten, 2016c; Håkansson, Kenttä, & Åkesdotter, 2018; Newman & Thompson, 2003).

I denna rapport används begreppen problemspelande och spelproblem. Problemspelande härrör från mätinstrumentet Problem gambling index (PGSI) och är en sammanslagning av två olika intervall på PGSI skalan: ”förhöjd risk för spelproblem” och ”spelproblem” (Folkhälsomyndigheten, 2016a). Det sistnämnda intervallet är den allvarligare graden av spelproblem och för vilken personen kan behöva behandling. Hos Folkhälsomyndigheten, används även ”spelproblem” som ett samlingsbegrepp för att beskriva de negativa sociala, ekonomiska och hälsomässiga konsekvenserna som spel om pengar kan orsaka, oavsett grad av problem. I denna rapport är det detta bredare begrepp som avses. I kliniska sammanhang (i sjukvården) heter diagnosen Hasardspelsyndrom och är den första substanslösa beroendeformen som skrivits in i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Pengaspel och idrott

Elitidrottare i många länder är i dag omgivna av pengaspel i någon form. Den tydligaste och mest återkommande kopplingen är betting (vadslagning) på idrott, vilket är ett område där ny teknik och ett ökat antal aktörer har genererat allt mer pengar till spel (EGBA, 2016). Idrottsföreningar drar i sin tur nytta av sponsring från spelbranschen och i Europa har reklamintäkterna från reglerade spelbolag blivit en betydande finansieringskälla för idrottssektorn (EGBA, 2016; Lopez-Gonzalez & Tulloch, 2015; Milnes, 2018). Marknadsföring i samband med idrott är ett annat tydligt tecken på deras nära förhållanden. I Sverige har investeringarna i spelannonser stigit 43 procent mellan 2016 och 2017 (Spelinspektionen, 2018b) och spelreklam är ofta återkommande i samband med TV-sända idrottsevenemang. Emellanåt uppträder tidigare och nu aktiva idrottare i marknadsföringen för spelbolag och nu (2018) finns även en elitidrottare som marknadsför det spelbolag han är delägare i (www.bethard.com). Även statskassan gynnas av spel; under 2017 uppgick statens inkomster från spel till 6,4 miljarder kronor varav Svenska Spel stod för den högsta andelen. Svenska Spel är också en aktiv sponsor till ett flertal idrotter samt till Riksidrottsförbundet (Svenska spel, 2017; Riksidrottsförbundet, 2017).

Det finns troligen ett antal strukturella och kulturella aspekter inom idrotten som skapar en god förutsättning för pengaspel. En tidigare studie med fotbollsspelare i England pekar på faktorer som hög lön, mycket fritid och påverkan från äldre lagkamrater (Lim et al., 2016). Men idrottens struktur och ekonomiska förutsättningar ser olika ut såväl mellan idrotter som mellan länder, och hur den skillnaden påverkar pengaspel inom idrotten vet vi mycket lite om. De flesta studier om förekomst av pengaspel och problemspelande inom idrotten är gjorda i USA med universitetsstudenter som målgrupper (Ellenbogen, Jacobs, Derevensky, Gupta, & Paskus, 2008; Huang, Jacobs, Derevensky, Gupta, & Paskus, 2007; Nelson et al., 2007). Studierna är olika och på grund av metodologiska problem svåra att jämföra med varandra. Sammantaget rapporteras

dock om en förekomst mellan 4 och 20 procent för manliga universitetsidrottare medan det är långt lägre för kvinnliga universitetsidrottare (lägre än 1 procent). Även de få europeiska studier som gjorts om spelproblem hos idrottare har olika mätmetoder. I en fransk studie med 98 procent män från sju länder i Europa svarar 8 procent ”ja” på en av två frågor som indikerar att någon grad av spelproblem kan föreligga (Grall-Bronnec et al., 2016). En svensk studie baserad på elitidrottare som sökte stipendier för universitetsstudier rapporterar en förekomst av spelproblem på 14 procent för män och 1 procent för kvinnliga idrottare (Håkansson et al., 2018). I studien användes mätinstrumentet NODS-CLIP som mäter livslångt spelande och består av tre frågor. En engelsk rapport med enbart manliga cricket- och fotbollsspelare visar förekomst på 6 procent. Där användes mätinstrumentet PGSI som består av nio frågor och mäter spelande över tolv månader (Wardle & Gibbons, 2014).

Denna rapport har sin upprinnelse i en kartläggning av pengaspel och problemspelande inom utvalda idrotter som genomfördes 2017 (Vinberg, Rosendahl, Durbej, & Denhov, 2017). Studien omfattade elitidrottare och tränare i fyra idrotter (ishockey, fotboll, innebandy och basket) samt elever vid nationellt godkända Idrottsutbildningar (NIU) på gymnasiet i samma idrotter samt golf och längdåkning. Resultaten från elitidrottare och tränare visar på stor skillnad i spelförekomst och problemspelande mellan herridrottarna (11 procent) och damidrottarna (1 procent). Det visar sig också vara vanligt, hos herridrottarna, att prata om pengaspel och även att känna någon som man upplever har eller har haft spelproblem. Inom damidrotten är det inte lika vanligt att tala om pengaspel, eller att känna någon med spelproblem. En idrott skiljer sig dock från de andra, nämligen basket. Inom basket förefaller både dam- och herridrottare genomgående ha en mer restriktiv inställning till pengaspel och de har även en betydligt lägre andel problemspelande än övriga idrotter.

Att spela om pengar, och att ha någon form av spelproblem, tycks vara mer vanligt förekommande inom herridrotten i de utvalda idrotterna än i befolkningen i stort eller inom damidrotten. För att få en tydligare bild av herridrottens inställning till pengaspel initierades intervjustudie.

Syfte och frågeställningar

Studien bygger på intervjuer med herridrottare, tränare och chefer inom tre idrotter, samtliga på elitnivå. Syftet med studien är dels att undersöka vilka faktorer inom den egna idrotten som de intervjuade upplever bidrar till att de själva och andra spelar om pengar, dels att undersöka hur de intervjuade uppfattar idrottsföreningens syn på och förhållande gentemot pengospel.

Studien har utgått från tre frågeställningar:

- Vilka faktorer inom respondenternas idrott beskrivs som betydelsefulla till att börja, fortsätta och sluta spela om pengar?
- Hur beskrivs relationen mellan pengospel, sammanhållningen och stämningen i föreningen?
- Finns det yttre (utanför föreningen) faktorer som uppfattas som viktiga för graden av spelande i föreningen, i så fall vilka?

Studiens teoretiska utgångspunkt

Studien utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv med fokus på ”det kollektiva skapandet och överföringen av mening” (Berger & Luckmann, 1966). Inom ramen för detta synsätt är såväl mening som begrepp skapelser som enbart existerar genom överenskommelser mellan människor. I denna studie används begreppet ”kultur” som kan ses som en sådan överenskommelse. Raylu (2004) hänvisar till Shweder (1991) och använder följande definition av kultur:

” Culture encompasses traditions, social practices, customs, and laws of a group of people. It refers to an intentional world composed of conceptions, evaluations, judgments, goals and other mental representations already embodied in socially inherited institutions, practices, ritual, myths, artifacts, technologies, art forms, texts, and modes of discourse. (Raylu, 2004, s. 1090)

En idrottsförening kan sägas utgöra en kultur där begreppsvärld och social kontext skapas med hjälp av regler, policy samt vanor och sociala förväntningar. För de individer som denna studie berör är idrottsföreningen en arbetsplats där de tillbringar huvuddelen av sin vardag. Tidigare studier indikerar att den funktion som pengaspel fyller, och den betydelse den har, varierar mellan olika kulturer (Binde, 2005). Huruvida kulturen upplevs som exempelvis tillåtande eller restriktiv, eller anses som social umgängesform eller motsatsen, eller om den har andra former av värden förknippade med spel, har betydelse för hur mycket individerna spelar. (Raylu N, 2004) understryker att detta inte är statistiskt utan i mötet med en annan kultur kan det ske en förändring. Denna förändring, ackulturation, är ett förlopp som kan innebära både ökat och minskat spelande.

De personer som intervjuas i studien ger genom sina beskrivningar en bild av hur de ser på pengaspel inom ramen för sin idrott. Idrottsföreningens och därmed arbetsplatsens kultur utgör ramen för deras berättelser och de förklaringsfaktorer för pengaspel som ges i intervjuerna antas uppstå som en återspeglning av den kulturen.

Metod

Studien har en explanatorisk ansats och undersöker hur de individerna som ingår i undersökningen beskriver sin upplevelse av pengaspel inom sin förening och eventuellt sin idrott i stort. Studien är kvalitativ och bygger på individuella semistrukturerade intervjuer.

(För intervjuguide se bilaga.)

Val av idrotter

Tre olika idrotter, ishockey, fotboll och basket, ingår i studien. Samtliga ingick i tidigare nämnda kartläggning (Vinberg m.fl., 2017) och det finns fler skäl till att välja just dessa. De två förstnämnda idrotterna är stora publikporter samt förekommer ofta på bettingidor. Båda har en förekomst av problemspelande, inom herridrott på elitnivå, som är högre än befolkningssnittet i samma åldersgrupp (Vinberg m.fl., 2017). Basket är vald för att den tidigare undersökningen visade på mycket lägre förekomst av problemspelande än de två andra. Idrottarna i studien utövar sin idrott i ett lag som tillhör högsta ligan förutom två respondenter, vars nuvarande lag tävlar i näst högsta ligan.

Urval till populationen

Urvalet består av herridrottare eller tränare och sportchefer och VD inom herridrotten, samtliga verksamma på elitnivå. Skälen till detta är dels resurser, dels den höga andel problemspelare som herridrott på elitnivå har. Genom att fokusera resurserna på herridrott fanns det möjlighet att nå ut till ett större antal inom varje idrott.

Vid urvalet av informanter eftersträvades maximal variation bland de intervjuade. Respondenterna är rekryterade med tanken att perspektiven på pengaspel kan te sig olika beroende på position inom föreningen. Detta eftersom positionen i föreningen ger utblick och kunskap om olika processer, som till exempel policybeslut och tillkomst av dessa eller stämningen i bussen vid resor. Men även för att de olika positionerna kan medföra skilda perspektiv på samma processer eller företeelser.

Tabell 1. Respondenter i urvalet.

Funktion	Ishockey	Fotboll	Basket	Totalt
Tränare	1		1	2
Sportchefer	3			3
VD	1	2	2	5
Spelare	7	7	5	19
Mental tränare		1		1
Föreläsare	1			1
Föreningar	7	6	3	16

Studien omfattar 30 intervjupersoner (IP), alla män, från 16 olika föreningar (se tabell 1), samt en tidigare idrottare som reser runt till olika föreningar och talar om spelproblem utifrån egna tidigare erfarenheter. Respondenterna rekryterades från stora, mellanstora och små städer för att skapa möjligheten att få med röster från olika sorters föreningar; små respektive stora, resursstarka eller ekonomiskt svagare. Intervjuerna kom till stånd med hjälp av kontakter inom föreningen, representanter på specialidrottsförbunden, lagkamrater som tipsade om andra i laget samt kontakter via fackliga organisationer.

Etik

Respondenterna har erhållit information om studien samt undertecknat samtycke till att delta. Eftersom såväl föreningar som individer inte ska identifieras har orter och namn samt andra kännetecken avidentifierats (X,Y,XX,NN). Citaten som används har i viss mån redigerats för att öka läsförståelsen.

Studien har godkännande från Regionala Etikprövningsnämnden i Stockholm. Diarienummer 2818/604-31/5.

Intervjuer

Varje respondent intervjuades enskilt av forskaren eller forskningsassistent A. Intervjuerna genomfördes med hjälp av en intervjumanual med teman och förslag på uppföljningsfrågor för varje tema (se bilaga 1). Eftersom detta är första gången i Sverige som frågan om spel om pengar utforskas i denna miljö så var intervjuguidens teman breda. Tanken var att respondenterna genom sina svar visar vilka associationer som ligger närmast till hands när det gäller spel om pengar i deras värld. Genom associationer runt ett tema kan man kartlägga det vanligaste mönstret av förhållningssätt till, i detta fall, pengaspel. Detta hjälper oss att förstå den begreppsvärld och förklaringsram som, medvetet eller omedvetet, uppstått runt pengaspel. Citaten i resultaten är dock något redigerade i syfte att öka läsbarheten.

Intervjuerna genomfördes vid alla tillfällen (utom två) i den stad där respondenten var anställd. Respondenten fick förslag på var intervjun kunde äga rum eller fick själv föreslå ställe. Varje intervju tog mellan 30 minuter och en och en halv timma, och spelades in. Materialet transkriberades sedan av projekttränare eller av forskningsassistent B samt en auktoriserad transkriberingsbyrå.

Analys

Materialet är analyserat med tematisk innehållsanalys (Braun & Clarc 2006). Analysen har syftat till att frilägga de teman inom vilka respondenterna beskriver pengaspel inom idrotten. Inom dessa teman finns nycklar till att förstå vilka faktorer respondenterna anser är kopplade till individernas eget pengaspel – vare sig de omfattar individens egna val eller föreningens förhållningssätt till pengaspel.

Analysen startade med att projekttränaren och forskningsassistent A kodade fyra intervjuer, var för sig. Dessa jämfördes sedan med avseende på kodning och i relation till projektets syfte, och diskuterades tills konsensus uppnåddes, varvid justeringar gjordes. Därefter skedde all kodning och analys av forskaren.

Resultat

Nedan återgivna resultat speglar de förklaringar och uppfattningar som respondenterna själva anser är viktiga i relation till spel. Dessa är stundtals motsägelsefulla men skildrar den spännvidd som finns i frågan, både mellan respondenterna och inom dem själva. Resultaten från kvalitativa studier kan inte generaliseras till populationsnivå, deras värde ligger i den information som uppkommer då individer får fördjupa och nyansera sina åsikter och upplevelser runt en specifik fråga – i detta fall pengaspel inom idrotten.

Individen och det egna spelandet

Samtliga respondenter har erfarenheter av eget eller andras pengaspel. Några få spelar endast på tipset, någon spelade mycket förr men nästan inget nu. Majoriteten av de intervjuade spelar regelbundet i form av betting, trav eller stående tipsrad. Men att det är regelbundet kan likväl betyda en gång i veckan som tre gånger i veckan. Det egna spelandet om pengar ses generellt inte som något problematiskt. Respondenterna beskriver det initialt med positiva adjektiv som ”roligt”, ”spännande” och ”underhållande”. De som spelar beskriver det som en fritidssysselsättning som man kan prata med andra i laget om. Att spela någon gång ibland är det som vid intervjuerna framträder som den vanligaste beskrivningen av både sitt eget och andras spelande. Huvudparten av spelandet sker när man är själv, men betta eller satsa på trav kan man göra med andra.

Respondenter med spelande som fritidssysselsättning spelar ofta på hästar eller bettar på idrott. Livebetting är något som ofta nämns, även om det inte är det första som kommer upp. De av respondenterna som spelar kasino-spel pratar inte om det spontant. Jämfört med betting och trav så tycks kasino i högre utsträckning associera till ”beroende” och problemspelande.

” Det händer att jag spelar Black Jack-kasino. Sen är det väl lite olika hur mycket. Det kommer och går i perioder ... Men det är inget beroende. (IP 17, 23 år)

Några uppger att de spelar varje dag, andra att de spelar flera gånger i veckan. Vissa lägger ned många timmar på att hålla sig uppdaterade inom sitt område och tidsåtgången anses som väl investerad fritid, framför allt de som spelar på hästar.

Alla spelar inte och den vanligaste anledningen till att inte spela, annat än i undantagsfall, är brist på intresse. Några säger att det är ointressant eftersom man förutsätter att man i långa loppet förlorar och inte vinner pengar. Endast en av respondenterna uttrycker direkt negativa åsikter om pengaspel. Andra uttrycker en viss tveksamhet till varför de spelar. Det har blivit en vana, säger de.

” Ska jag vara helt ärlig så förstår jag inte varför jag spelar egentligen. Det är bara ... Jag har gjort det i så många år nu. Jag tycker inte det är kul att förlora pengar, det är skittråkigt egentligen. Det är jättedumt, jag skulle kunna göra mycket roligare saker. Men det är vardag lite. (IP 2, 26 år)

Kontrollförlust – vägen till spelproblem

Att spela om pengar ses inte som ett problem av respondenterna, men att tappa kontrollen över det ses som problematiskt och stigmatiserat. De respondenter som spelar ofta och aktivt är noga med att understryka att de har kontroll, eller vill ha kontroll, över i första hand sina utgifter. Några beskriver att de numer har tydliga strategier för hur de kontrollerar sina utgifter runt spel, som att föra bok över utgifter eller ha en viss summa till förfogande på ett konto, eller i plånboken, som får användas till pengaspel.

” Jag skriver faktiskt ned hur mycket jag spelar för. Var jag ligger hela tiden. Så jag har koll på det. (IP 22, 20 år)

Hur kontroll ska definieras är lite oklart för många, men att spela bort alla pengar under en månad för att sedan behöva låna, är en gräns som många nämner. Då har man passerat gränsen till det okontrollerade. Det är dock vanligt att av och till att befinna sig i en gråzon; respondenterna upptäcker att de inte är helt nöjda med sin egen kontroll.

” En månad sedan kanske, då kände jag så här: Jag spelar för mycket, det är inte bra. Så gick jag tillbaka och kollade alla loggar och uttag och insättningar jag gjort och kom fram till att jag på tre år förlorat 50 000 kr. Jag vet inte om det är spelberoende. (IP 8, 26 år)

” Jag hamnade i situationen att jag skulle spela ikapp. Men jag spelade inte för pengar som jag inte hade. (IP 5, 37 år)

Storleken på gråzonen, där man kan befinna sig innan ett uttalat spelproblem, är mycket svår att definiera. Det är tydligt att acceptansen för andras spelande är stor, men att det närmar sig problem när respondenterna börjar uppleva pratet om spel eller själva aktiviteten som överdrivet dominerande. Det kan beskrivas som att tappa kontrollen över proportionerna. På frågan: ”Känner du någon som har spelproblem?”, kan svaret se ut så här:

” Ja, det gör jag. Jag tänker att pratar man en timma och allt är om spel hela tiden. Och det första han säger på morgonen är: Ja, det gick inte vägen igår. Om det är det första personen har i huvudet så kanske den personen håller på lite väl mycket med det. (IP 3, 23 år)

Att be om att få låna pengar är ett annat oroande inslag som alla tycks uppleva som riktigt problematiskt och jobbigt.

” Ja, men man hör ju lite berättelser från folk som spelat med några lagkompisar som har haft lite problem. Och de har haft det jättejobbigt. De lånar pengar av kompisar att spela för, alla deras pengar är slut, och så har de ingenting kvar. Och så tänker de: Om jag lånar en tusenlapp från en kompis så kan jag spela tillbaka allting. Så funkar det inte, då tar de en ny kompis och frågar, och när man börjat med det, då har man det ganska jobbigt. (IP 2 26 år)

Några respondenter nämner historier som de känner till om idrottare som hamnat i händerna på kriminella gäng, och andra pratar om härvan av sms-lån som problemspelarna hamnat med. Och här, i de sistnämnda beskrivningarna, blir det tydligt att respondenterna ser det som ett allvarligt spelproblem.

Alla av respondenterna tycka vara övertygande om att allvarliga spelproblem finns, men många ser svårigheten med att upptäcka spelproblem. Personer med spelproblem försöker mörka sitt problem, säger några respondenter, och de mår dåligt. Det är tydligt på beskrivningarna att när de som har spelproblem upptäcks eller träder fram så mår de inte bra alls.

” Vi hade en incidens där någon förlorade jättemycket på kasino och han vart nere. Han hade varit deppig på träningar och man kände så här: Är det något som har hänt? Så jag gick och frågade honom. (IP 10, 28 år)

” Jag uppfattar det så. Deras självbild är fullständigt krossad. De går från något som alla vill bli. Alltså deras självupplevda bild av vad de är, alla vill bli som jag. Sedan på ett halvår så är det som att ingen vill vara som jag. (IP 4, 41 år)

De respondenter som beskriver lagkamrater eller spelare med stora spelproblem tecknar bilden av skam och skuld, och svårigheten att erkänna att situationen har blivit ohanterlig, att den är bortom kontroll.

Anledning att spela – faktorer på relationell nivå och i närmiljön

Att någon gång emellanåt spela om pengar vet vi, sedan tidigare studie (Vinberg m.fl., 2017), är vanligt inom herrishockey och herrfotboll, men något mindre vanligt inom basket. Även om alla är medvetna om att pengaspel kan leda till problem så är det en del av vardagen och inget som sticker ut i sammanhanget. Men vad upplever respondenterna är anledningen till att de själva och andra idrottare spelar om pengar?

Omgiven av prat om spel

För vissa börjar det egna pengaspelandet med lagkamraternas prat om pengar, särskilt om de är unga och de äldre i laget spelar. De äldre och etablerade idrottarna talar om vinster och vad de satsat och vad de ska satsa på. Respondenterna, både de som är unga idrottare nu och de som ser tillbaka på tiden när de var unga, berättar om en nyfikenhet på hur lätt det skulle vara att tjäna pengar, och om att låta sig inspireras. Ofta är det en grupp idrottare som driver pratet och även om det inte omfattar alla så är det ett återkommande inslag i många föreningar.

” Men om någon kommer in i omklädningsrummet och snackar runt om de vann 500 000, eller la 50 000 på en match. Alltså, då spetsar man öronen och lyssnar ... Vilken match spelade du på? och så vidare. Och så händer det under en lång period. Det är klart att du kanske någon gång tänker: Fan, ska jag också bara testa. (IP 7, 24 år)

I vissa föreningar är det inte vanligt att prata om pengaspel. Respondenter från alla tre idrotter beskriver att det skiljer sig åt mellan lagen.

” Det var mer snack när jag spelade i X. Då kanske det var fem sex stycken som kunde prata om det, kanske inte varje dag. Men om det var någon bra match så kunde de prata om det ganska mycket. Här är det inte alls lika ofta som vi pratar om betting. (IP 11, 21 år)

Två av respondenterna pekar också på skillnaden mellan svenska och utländska föreningar i det att man pratar mer om spel i Sverige än utomlands. Men det är även så att det förändras inom laget över tid. Det kan vara vissa personer som triggat pratet och när de försvinner från föreningen så ebbar samtalen om pengaspel ut.

Vad pratar man om då? I huvudsak om vad man ska spela på (hästar, betting på lag osv.) eller hur mycket man satsar och vinner. Och fokus ligger på vinster.

Förluster är inget som tar stort utrymme i samtalet. Det är dock vanligt att de respondenter som spelar vid något tillfälle påpekar att de förstår att man generellt förlorar mer än man vinner eftersom det annars inte skulle finnas så många spelbolag.

Det finns för mycket eller för lite pengar

Höga löner och jakten på pengar är något de flesta återkommer till, både som drivkraft för karriären och som riskfaktor för pengaspel. Respondenterna tjänar sinsemellan mycket olika, men ger ändå en relativt samstämmig bild av att de upplever att högre lön genererar mer spelande. Det ger mer möjlighet till att spela eftersom överskottet är större.

” Jag tänker helt spontant att ishockey- och fotbollsspelare har helt andra pengar att röra sig med än basketspelare har. Vilket kan vara en av anledningarna till att de spelar mer. (IP 23, 40 år)

Lönerna hos basketspelarna kommer inte upp i samma höga belopp som hos fotbolls- och ishockeyspelarna. Att basketen inte har lika hög andel spelproblem anser respondenterna förklaras av lönerna. Samma förklaring används för damidrotten; de har inga höga löner att spela bort och kan heller inte förvänta sig att det ska komma senare i deras fotbollskarriär. Men skulle det ändras så kan spelandet öka.

” För där tror jag, att kommer det in mer pengar till damfotbollen så finns det mer att spela för. Nu har de ju inga pengar. (IP 7, 24 år)

Flera respondenter skildrar att insatserna ökar när inkomsterna ökar, eller när man vant sig vid hög lön.

” Alltså, går jag in på kasinot med 25 000 plus och går sedan inte ut med dem [pengarna] så tycker jag inte att det påverkar mig någonting. (IP 10, 28 år)

Det är svårt att uppskatta hur mycket pengar som anses som normalt eller vanligt att spendera på pengaspel. Och det är troligen signifikativt för situationen. De som spelar om pengar återger helt olika belopp och refererar till dem som ”vanliga”. Det som kallas ”normalt” är kontextuellt, alltså beroende av den situation och miljö man befinner sig.

Respondenterna återkommer på olika sätt till tankar runt ”pengar tidigt i livet”. Det beskrivs på olika sätt som en tydlig riskfaktor för pengaspel. Idrottarna är förhållandevis unga när de får hög lön, påpekar både tränare och chefer inom ishockey och fotboll. De har få fasta utgifter men höga löner, vilket gör att insatserna vid spel lätt skjuter i höjden utan att det får omedelbara konsekvenser. En respondent beskriver att de unga idrottarna ofta kommer från hem med låg- eller medelinkomster, och att snabbt tjäna mycket mer än sina föräldrar och dessutom inte ha förväntningar på sig att spara, skapar en grund för ”dålig pengahållning”.

” Då har helt plötsligt deras 23-årige son fem gånger månadsinkomsten sammanslaget på mammans och pappans lön. Har man inte växt upp med de förutsättningarna, och helt plötsligt får det, kan man ta för givet, och det är inte hela världen om det blåser iväg 150 000 på en kväll för de har ju ändå 700 000 på ett annat konto. (IP 4, 41 år)

” Jag tror ändå att de som tjänar stora pengar tidigt, där kan problem uppstå. De får helt plötsligt mycket pengar och då spelar det inte längre någon roll. Du börjar nätspela, har mycket fritid och så vidare. (IP 15, 51 år)

Att vara ung och få hög lön kan vara en riskfaktor. Å andra sidan berättar flera respondenter att deras pengaspel började när de var unga och upplevde att de behövde mer pengar. Pengaspel blev ett sätt att försöka öka inkomsten.

” Då hade jag inte så mycket att spela för egentligen, jag borde inte ha spelat alls då. Ja, det skulle egentligen gå till mat och viktigare saker. Man hade lite pengar och ville vinna lite mer så man kunde ha det lite bättre. (IP 2, 26 år)

” De har någon sorts felaktig bild av hur det här med spel fungerar. Och man tror att det finns snabba pengar att hämta. Det är ofta yngre killar än äldre, tycker jag. (IP 6, 25 år)

Vinst i form av kick

Mycket kretsar runt ”kicken” av att vinna pengar, vare sig man behöver pengar eller inte. Själva känslan av vinst är central.

” Det är ju säkert kicken som vi pratade om tidigare. Som idrottare är det viktigt att få den som man får av att vinna en match. Det som någon med vanligt jobb kanske inte får. Jag har aldrig haft ett vanligt jobb så jag vet inte. (IP 6, 25 år)

Många respondenter bettar när de ser på idrott. En av anledningarna till att göra det är att höja spänningen. Även om man tycker att det är kul att se andras matcher så blir det ändå lite mer spännande om man bettar. Sedan är det vanligt att tycka att man kan mer om sporten än andra och därmed har större chans att vinna än gemene man. Om man vinner uppstår ”kicken”, och om man förlorar så gör man det som förväntas efter en matchförlust: man reser sig och ger igen. Att spela för allt högre summor är också ett sätt att öka kicken och det beskrivs som svårt att sedan minska dessa summor. Elitidrottarna beskrivs av tränare och sportchefer, men även av varandra, med ord som ”belöningsknarkare”, ”extrema tävlingsmänniskor”, ”resultatinriktade”. Känslan av belöning eller bekräftelse kan uppnås på många sätt och ett är att vara ”bra på betting”.

” Det kanske är tråkigt ibland att kolla på en match bara, har man spelat på matchen så blir den intressant. Så de sakerna har fått mig att spela. Alltså mer bekräftelse kanske. Att jag är bra på att betta, jag kan betta om jag vill. (IP 10, 28 år)

” Det är roligt, och adrenalinets forsar i kroppen och det är spännande. Så är det väl att det är väldigt roligt. (IP 9, 20 år)

Kicken som man får att spela kan också användas som flykt och avlastning från de motgångar som uppstår på planen. Det avleder tankarna och fokuserar energin.

” Om det inte går bra för mig på [plan/isen] så är det enkelt, jävligt enkelt, att sätta sig framför datorn och bara spela. Jag vet inte varför, men kanske för att få upp adrenalinet. (IP 7, 24 år)

Tid att förbruka

” Man har ju mycket tid att fylla ut ... (IP 6, 25 år)

” Och så har man mycket tid. Man kan inte bara se på TV åtta timmar om dagen, då kanske man blir sugen på att göra något annat. (IP 9, 20 år)

Alla respondenter upplever att det finns förhållandevis mycket tid till förfogande för idrottarna. För de unga som inte har familj så är eftermiddagar och kvällar ofta lediga, vilket emellanåt skapar känslan av att tiden måste dödas. Pengaspel blir ett sätt att ge färg åt en fritid som vissa beskriver som lite enahanda. Detta blir särskilt tydligt då idrottare flyttar till en ny förening, då beskriver flera av respondenterna att spelandet ökar. Några har själva varit med om det, andra beskriver att det sett det hos nya i laget.

” Jag skulle säga att jag spelar lite mer nu när jag kom till X än vad jag gjorde i Y.

[---] I början var det hur mycket dötid som helst och det fanns inget att göra [här]. Och till slut blev det tråkigt att kolla serier. (IP 11, 21 år)

Det är vanligt att konstatera att man inte spelar lika mycket som man gjorde ”förr”, att man dragit ned på spelandet när man fått familj till exempel. Brist på tid är ett vanligt tema för dem som inte spelar så mycket, och det står i relation till att man tidigare ansåg att man hade mycket tid över. Och de äldre respondenterna har i stort en mer problematiserande inställning till sitt eget spelande.

” Förra året blev det lite mycket. Min fru pluggade och jag utövade [idrotten] så jag var hemma mycket på dagarna när hon pluggade. Då hade jag tid att läsa på. Men nu lägger jag inte ned lika mycket tid. (IP 1, 26 år)

En återkommande beskrivning av ”tid att fylla” gäller bussresorna, tiden det tar att resa till och från matcher. Antalet timmar i buss eller på resande fot är många och sättet att använda denna tid varierar inte så mycket. Netflix, sova, lyssna på musik och pengaspel tycks vara de vanligaste inslagen på resan.

Att spela om pengar på bussen tycks ha en lång historia. När inte trådlöst nät och datorer fanns, spelade man kort om pengar, sedan kom datorerna och poker-spelandet. Pokerperioden har satt avtryck på dem som var med då och de återkommer till den tiden som en sorts referenspunkt.

” Pokereran var mellan 2007 och 2009 kan man säga. Då var det en boom där alla började spela. Och det var jättemycket folk inom [idrotten] som började spela. Man skaffade mobilt bredband och satt på bussen och satt på resorna. (IP 5, 37 år)

Nu sitter många med mobilerna, även om några respondenter även nämner kortspel. Idrottarna tycks generellt utgå från att tränarna inte vet eller ser vad som sker i ”deras avdelning” på bussen. Tränarna å sin sida upplever att de har relativt bra insyn i vad som sker. Mobilspelandet föregås ibland av prat om betting, man planerar vad man ska betta på och gör det sedan tillsammans. Respondenterna pratar inte lika lätt om kasinospel, men det är i denna kontext som det nämns flest gånger.

” Senast jag hörde var det en som hade förlorat 30 000 på en kväll, på en bussresa. Genom att spela på internetkasino. Helt själv. Satt med telefonen och spelade och så var 30 000 borta en timma senare. Då tänker man: Oj, hur kan det gå så långt? (IP 2, 26 år)

” Då brukar jag bli förbannad och säga: Alla sitter ju fan inte och kollar på Netflix liksom, det finns inte så många filmer. Ni har match varannan kväll liksom, det är klart alla inte gör det. Och då kommer det fram att man sitter på sina kasinon. Så det kanske är en kombination av att man är lite uttråkad och att man också vill ha lite småkicker. (IP 12, 39 år)

Den fysiska situationen av att vara tvungen att befinna sig på en plats utan fastslagen sysselsättning gör närvaron av pengaspel extra tydlig. En respondent berättar att han varit med om att man bestämmer sig för att stanna bussen för att kunna gå ut, alla tränare plus spelare, och betta tillsammans.

En tränare berättar att en idrottare med spelproblem brukar komma och lämna in mobil och kort när han känner att situationen att spela blir för frestande. Respondenterna ger bilder dels av enskilt spelande, ett spelande som de andra inte har insyn i, dels ett spelande där flera personer är inblandade och där man diskuterar och spelar tillsammans och parallellt.

” Det är svårt att sluta när man sitter ett gäng och spelar samtidigt. Komma ned till noll och se när andra spelar så är det jättesvårt att bara ge upp. (IP 2, 26 år)

Några respondenter beskriver att det bildas grupper i bussen och vanligen brukar det vara en av dessa grupper som genererar spelprat och pengaspelande. Om de andra spelar eller inte är svårt att veta. Alla har sina mobiler så tillgängligheten till pengaspel är stor och benämns som en av orsakerna till att pengaspel är en del av vardagen, på bussen och på andra platser.

Idrottsföreningar och ansvar – faktorer

i närmiljö och i samhället

I lagidrotter är gruppen, laget, som helhet viktig för idrottslig framgång. Hur man ska arbeta för att uppnå framgång beslutas av ansvariga i föreningen, som i elitidrotten även är arbetsgivare. Respondenterna är därför ombedda att beskriva hur de uppfattar sin förening och därmed sin arbetsgivare, i relation till preventionsarbete i allmänhet, och pengaspel i synnerhet, både i nutid och om de upplever att det förändrats över tid.

Att bygga sammanhållning och trygghet

I samband med att respondenterna berättar om sin syn på spelproblem, har även ämnet sammanhållningen och deras möjlighet att prata om problem berörts. Flera av respondenterna berättar att deras förening aktivt försöker skapa en social sammanhållning i laget. Eftersom alla respondenter har bytt förening åtminstone en gång, återkom flera till beskrivningar av hur det gick till när de själva eller nya lagmedlemmar inleddades. I vissa föreningar finns det en mental coach eller idrottspsykolog med i bilden och i andra så ordnar föreningen aktiviteter. De respondenter som har erfarenhet av att jobba med mental coach eller idrottspsykolog är positiva till det och säger att det är bra att ha någon att kunna vända sig till, för bekymmer relaterade både till jobbet och privat. De flesta beskriver att det är ett öppet klimat i deras nuvarande förening och flera säger att de skulle kunna tala om det mesta med sina lagkamrater. Men det är ändå i huvudsak andra utanför föreningen som man skulle vända sig till om det var något riktigt problematiskt som dök upp.

Respondenterna skiljer sig mycket åt i sina funderingar på hur mycket man kan och vill öppna upp om sina problem inför sina lagkamrater och andra i föreningen.

” Jo, det är klart. Att erkänna spelmissbruk kan vara tufft och jobbigt, det tror jag. Det är väl ingenting som någon skulle vilja göra.[---] Men om man ska se rent karriärmässigt så tror jag fortfarande att det är jobbigare att erkänna att du mår skit mentalt än att du har problem med ditt spelande, även om de såklart ligger väldigt nära besläktade. Det är nog min hållning ändå, att det är ännu värre inför lagkompisar men framför allt inför föreningsledningen. (IP 1, 26 år)

Alla respondenter är medvetna om att det är prestationerna på plan och på isen som är det avgörande i slutändan och det är något de återkommer till ofta. Att då blotta eventuella svagheter kan tolkas som hotfulla för prestationen. Det är inte okomplicerat, utan något man skulle dra sig för att göra.

Spelproblem – att upptäcka och åtgärda

Det spontana förhållningssättet från respondenterna är att föreningen kommer att hjälpa idrottare som har problem, vare sig det gäller spel eller att de mår dåligt av någon annan anledning. Tränare och sportchefer ger uttryck för att de försöker upptäcka problem så gott det går. Det påpekas dock att tanken på att det finns ”spelproblem” som kan vara skadligt och som bör förhindras från att eskalera, är relativt ny. Alla är eniga om att det är svårt att bedöma om en person har ett spelproblem. Det första tecknet som alla upplever som tydligast är ”när personen börjar låna pengar”, men som de också konstaterar: då har det troligen redan gått långt. Det är i detta sammanhang som diskussionen om ”spelmissbruk” kontra ”spelproblem” infinner sig. Många har svårt att veta var de själva skulle sätta gränsen för om andra har spelrelaterade problem.

” Vi säger att han tjänar 50 000 i månaden, kanske får du då ut 32 ... Satsar han då 7 000 på att spela poker så är det ju ändå rätt mycket av lönen som går dit. Och det klassar jag nog ändå som spelmissbruk. Men spelproblem ...? (IP 8, 26 år)

Några respondenter frågar sig hur man ska förhålla sig om en individ spelar mycket, men inte tycks må dåligt av det. Att spela ofta och för mycket pengar anses av vissa som ett tecken på begynnande problem eller ”missbruk”. Andra anser att så länge personen inte tycks må dåligt över sitt spelande så kan det inte ses som ett problem.

De flesta idrottare ger uttryck för att lagkamrater troligen misstänker eller tror sig förstå, om någon mår dåligt, men många tycker att det är svårt att fråga. Där- emot beskriver många att det är vanligt att dölja det för tränarna. Och det be- kräftas av tränare och sportchefer som förmedlar att även om de misstänker att det är något som inte står rätt till så kan det ta flera samtal innan personen öppnar sig.

” Vi pratar och så kommer man inte runt problemen, så frågar man vad det är som stör och de säger att de inte har några problem. Sen efter tre samtal så kommer det till slut fram att det är spel och de kanske gjort av med massa pengar förra resan eller så. (IP 4, 41 år)

De flesta respondenter uttrycker alltså att man på något sätt är medveten om att det kan finnas eller uppstå spelproblem i föreningen. Men det påpekas även att alla föreningar inte har denna inställning. Uttryck såsom ”de brydde sig bara om prestationerna i [idrotten]” och ”föreningarna säger att de inte är intresserade av spelproblem”, förekommer också. Då ofta om föreningar där respondenten tidigare varit anställd.

Eftersom flertalet av respondenterna inte varit inblandad i någon process där spelproblem uppdragats, så är resonemangen lite vaga och gissande: ”Så här tror jag att vi skulle göra.” Men en av de åtgärder vid spelproblem som flera res- pondenter berättar om är finansiell sanering. Föreningen tar med personen till banken och försöker bringa ordning i de finansiella problem som uppstått. Om föreningen ser att personen behöver hjälp med missbruket så slussas personen vidare till öppenvården. En respondent uppger att personen skickas vidare till en KBT-utbildad psykolog, eftersom det anses ge det bästa stödet.

Policy

Policy och riktlinjer är ett sätt att förhindra uppkomsten av specifika problem. De flesta föreningar har på något sätt riktlinjer runt alkohol, och all form av do- ping är förbjuden. Det är också vanligt att tala om riktlinjer runt sociala medier samt vad man bör tänka på som representant för föreningen.

När det kommer till tydlighet och implementering av befintliga regler och rikt- linjer, förmedlar respondenterna en mängd olika historier. Två områden fram- går dock tydligt. Det första är omnämmandet av ”spelpolicy” associerat till reg- ler om betting på den egna sporten. Det tycks vara mycket oklart om man får betta på sin egen liga eller inte.

” Nej, jag har inte hundra procentig koll, men jag vet ... jag vet att vi inte får spela på våra egna matcher. Sen vet jag inte ... jag tror att det kan vara så att vi inte får spela på [ligan] eftersom det är vår egen liga. (IP 17, 23 år)

Inom basket vet respondenterna vad som gäller, men med viss tvekan. När det gäller ishockey och fotboll vill få av idrottarna uttala sig med säkerhet – man garderar sig och lägger till ”tror jag”. Många tillägger att de heller aldrig hört talas om någon som blivit straffad för någon liknande överträdelse. Här råder helt klart förvirring av vad som gäller.

Det andra som framgår tydligt är att pengaspel i övrigt inte är något som blivit föremål för riktlinjer i någon förening. Några mindre undantag förekommer: en respondent berättar om en förening där man förbjudit pengaspel i bussen på väg till match, men inte på hemvägen, och en annan respondent säger att han tror att spelarna blivit ombedda att inte spela om pengar i bussen – detta eftersom det kan skapa incitament för de yngre att börja spela om pengar.

Huruvida respondenterna tycker att det skulle vara bra eller verksamt med den typen av riktlinjer och policy runt spel varierar. Få av respondenterna har några konkreta idéer om vad en spelpolicy skulle kunna innehålla och det är tydligt att tanken är ny och det är svårt att komma på vad som kan vara verkningsfullt. Men det finns också förslag om att förbjuda spel helt och hållet eller att inte få spela vid vissa tillfällen.

” Förbjuda det helt då? Om du är professionell fotbollsspelare, förbjud spel. Vad är det svåra? Jag fattar inte. Du får inte tippa på svenska eller europeiska matcher. (IP 10, 28 år)

Om policyn innebär spelrestriktioner så, så anser några respondenter, att den måste de följas upp med sanktioner om den ska efterlevas. Det tycks även vara en viss oklarhet om till exempel restid (bussresor m.m.) är arbetstid eller fritid. Om det är definierat som fritid omfattas det kanske inte av arbetsplatsens restriktioner och det omvända. Några frågar sig om de kommer att gälla för alla inom sporten eller om det kommer att skapa olika villkor. Det uppkommer förslag från olika respondenter om att de regler som en policy kan omfatta ska vara lika för alla inom sporten. Då skulle det bli mindre diskussioner och större efterlevnad.

” Om bara vårt lags tränare sa det så tror jag inte det skulle hjälpa. Om det skulle vara en grej för hela Sverige, då hade det nog kunnat få lite större genomslagskraft, tror jag. (IP 2, 26 år)

Även om åsikten och nyttan och möjligheten av en spelpolicy går isär, så finns det en sak som alla är överens om: börja med ungdomarna. Oavsett ålder på respondenten så uttrycker man att det är bra att börja prata om faran med pengaspel tidigt, alltså på gymnasiet och i ungdomslagen. Ungdomarna har redan börjat spela om pengar, och som en respondent uttrycker det: ”Alla pratade om att betta.”

” Jag kommer från U19 [---] där var det ganska mycket snack om sånt [pengaspel]. När vi åt frukost, när vi åt lunch, efter träningen, efter match, sådär. Och man såg möjligheten [att vinna pengar] i lokalfotbollen liksom. (IP 18, 20 år)

Några respondenter anser att det vore bra, men kanske inte möjligt, att förbjuda prat om spel i omklädningsrummet. De anser att det trots allt hade hjälpt till att förskjuta fokus från pengar och spelande till något annat. Ett annat förslag är att man mer aktivt informerar om problemspelande i föreningarna så att det inte är så lätt att trivialisera det.

” När det handlar om spel så ... Det är mycket ovanligt att man ifrågasätter, det blir att man skrattar åt det: Haha, du förlorade 5 000 kronor, lite så. Allting som har med spel att göra tycker man är roligt lite mer. Det tycker jag måste bort. För om man ändrar lite synen på det, att det är illa i stället, så går det ju att få bort lite av det man skrattar åt. För jag tror det skulle vara bäst om det blev lite mer illa att spela. (IP 2, 26 år)

De flesta nämner behovet av att prata mer om spel i termer av ”spel kan leda till stora problem”. Några respondenter tycker att man i föreningen börjat prata lite om spelproblem och att det känns som att attityderna på något sätt förändras, mycket tack vare skrivelser i media och det som uppmärksammas inom idrottsrörelsen. Även det som informerats från Svensk Elitfotboll, Spelarföreningen och Svensk Ishockeys Centralorganisation omnämns av respondenterna som viktigt, enda nackdelen anses vara att det blir en enstaka händelse. Det framgår också att respondenterna tagit intryck av personer i idrottsrörelsen som trätt fram och talat om sina spelproblem, framför allt märks det inom fotbollen.

Ansvar

Ansvar för att upprätthålla ramen för verksamheten ligger hos arbetsgivaren det vill säga hos föreningen. Respondenter i exekutiv position återkommer emellanåt till att de upplever sig som ansvarstagande arbetsgivare. Med det menat att de förhåller sig till de regleringar om arbetsmiljö och hälsa som förväntas av arbetsgivare i samhället i stort. Det som skiljer föreningarna åt är i vilken utsträckning dessa regleringar är väl implementerade och levande. En respondent beskriver det värdegrundarbete inklusive dess implementering som skett i den egna föreningen de senaste åren, någon annan den nya strukturen för ett tätare arbete mellan idrottare och ledning. Men även om alla tillfrågade tränare, sportchefer och VD är överens om att idrotten på så sätt arbetar mer i linje med andra stora och små arbetsplatser än de gjorde för 10–15 år sedan, så konstaterar man att det går att göra mer.

” Klart att det går att ta ett större ansvar, men frågan är alltid hur stora resurser man ska lägga som förening. Vad får man tillbaka? (IP 5, 42 år)

Att investera mycket i förebyggande arbete är en arbetsinsats som eventuellt gynnar resultaten, men inte med säkerhet. Det förekommer även beskrivningar där verksamhetens arbetssätt är mer situationsbunden, till exempel om man har en lugn grupp idrottare så anses det inte nödvändigt med tydliga regler i alla frågor.

” Nä, alltså, nu har vi inte haft det, men vi hade det när det var ett jäkla spring [för att spela om pengar]. Nu har vi inte haft det bekymret. De är aldrig där [---] Vi har ingen policy när det gäller spel i övrigt, det har vi inte. (IP 15, 51 år)

Det kan ses som tids- och resurskrävande att arbeta aktivt med förebyggande arbete. Vissa respondenter menar att det inte är idrottens roll, andra tycker att när det gäller pengaspel så sker det inte nu (2018), men kanske borde det vara en del av uppdraget i framtiden. Alla är dock medvetna om att som anställd idrottare på elitnivå är man kontraktsanställd och relativt lätt att bli av med.

” Skillnaden är ju att spelarna har kontraktsanställning. Och det vet de om, och det vet deras agenter om, att om sånt kommer ut och de inte tar tag i det, så blir det väldigt svårt att få ett nytt kontrakt. Säg att vi skulle ha en spelare med spelmissbruk, vi tar upp det här med spelaren och han bara nekar – då kan jag säga att han inte blir kvar jättelänge i föreningen. (IP 16, 45 år)

” Om du har problem som idrottare så åker du ut. Inte som en vanlig arbetsplats.
[--] Det hade varit intressant om en förening hade orkat stå emot ... (IP 4, 41 år)

Steg mot professionalism

Samhället förändras, och idrotten med det, konstaterar flera respondenter. Det som var ett accepterat beteende på 80- och 90-talet, som till exempel att säga väldigt sexistiska saker och gå ut och supa sig full, är inte längre acceptabelt.

” Jag har haft tränare som sagt: Nu får du gå ut och supa och knulla för nu har du spelat dåligt i tre matcher. (IP 13, 47 år)

Jargongen förr beskrivs som grabbigare och attityden inom sporten var mindre professionaliserad. I dag är individerna och lagen mer påpassade och avsteg från det som anses vara normen blir i och med sociala media genast synligt och emellanåt en stor mediefråga. Det finns hos flera respondenter en upplevelse av att idrottare blivit mer individualistiska och att mycket präglas av en ökad professionalism.

” I dag får vi jobba med att skapa kulturbärarna, skapa ledarskapet, förr kom det mer naturligt. Det fanns alltid. Men det är en spegelbild av samhället, hur det ser ut i dag. (IP 14, 49 år)

” Jag har spelat i USA, och där ... Vi kan säga att vi är egotrippade här men där är det två tre nivåer ännu mer ego. Så på så sätt är det ju fortfarande en lagsport, även om jag tycker att det gått till att vara mycket individ här med. (IP 8, 26 år)

Etiska överväganden och moraliska ståndpunkter förändras över tid och det kan ses som en utmaning att inlemma allt i adekvat takt.

” Tillgängligheten i dag, och hastigheten, är ju faktiskt utmaningar. Inom alla plan så sänks tröskeln för vad som är acceptabelt och inte. Allt från droger till spel, men också hur man för sig, hur man kommunicerar via sociala medier. Det är ju jättestora utmaningar. (IP 14, 49 år)

En ytterligare faktor i professionalismen är idrottarnas agenter. De är en aktör inom främst fotboll och ishockey som påverkar olika skeenden. Eftersom de många gånger har hand om, eller insyn i, idrottarnas ekonomi händer det att även de uppmärksammar den ekonomiska situationen runt spelande.

Spelreklam och sponsorer – tillgång och hot

Spelreklam är något alla respondenter har åsikter om. Den absoluta majoriteten uttrycker en stor frustration och irritation över mängden spelreklam, både i anslutning till idrott och i övriga sammanhang. Den upplevs som invaderande och tjatig. I första hand är det mängden spelreklam som irriterar, i andra hand kommer frågan om den är skadlig. Gällande det sistnämnda så anser många att det troligen påverkar antalet personer som lockas att spela.

” Det där är den största faktorn till att folk spelar så mycket. Man glömmer aldrig bort det. Vart man än går, var man är någonstans, så finns det alltid något bettingbolag eller kasinobolag som lägger en liten pik i huvudet: Glöm inte att spela! (IP 2, 26 år)

Ett par respondenter konstaterar att det troligen är svårt att sluta spela när det finns så mycket reklam som påminner om spel. Det är även så att idrottare gör reklam för spel, vilket en del respondenter ser som försvårande.

” Det är ju massa [idrotts]profiler som varit med i sporten som står där, och det gör det mer accepterat tror jag, och lättare än om det inte finns såklart. (IP 19, 28 år)

En indirekt form av reklam står idrottare som äger hästar för. Flera respondenter nämner detta som ett sätt att för sig själva legitimera att de spelar.

” Det är en sådan miljö, att det är många som spelar på trav. Och då blir det liksom någonstans legitimt. Det finns ju jättemånga hockeyspelare som äger hästar ... (IP 12, 39 år)

När det kommer till rent sponsorskap, och till reklam, uttrycker en del respondenter sin tudelning. Å ena sidan tycker man att spel är att jämföra med alkohol, att det innebär risk för missbruk. Att sponsras av alkoholindustrin är inte möjligt, så varför är det möjligt för spelindustrin?

” Det är ju fria marknaden som styr det. Men sen läser man om dem som hamnar i problem, framför allt i missbruk, och då känner man att det kanske skulle finnas lite mer reglering. (IP 17, 24 år)

” Laget sponsras av [spelbolag] och det är klart att man ser det väldigt mycket. [...] Det är klart att man någon gång ändå ställer sig frågan: Oj, ska jag börja med det där? Zlatan är med på den reklamen, han tycker att det är en bra grej och är min idol. Jag får väl registrera mig där. Det är obehagligt mycket reklam för sånt och det är klart att det inte är bra för min åldersgeneration. (IP 18, 20 år)

En respondent beskriver även en situation där en idrottare med spelproblem skulle behöva vistas i kasinomiljö för att representera laget vid ett evenemang. Situationen kunde undvikas, men det upplevdes som provocerande och stressande, både för den utsatte och för personer i omgivningen.

Å andra sidan nämner nästan alla att det är viktigt med sponsorintäkter. Spel och idrott anses höra ihop och inom fotbollen och ishockeyn är man tydligt medveten om att spelindustrin är den absolut största sponsorn till respektive sport. Vissa nämner att "ligan" är sponsrad men att föreningen inte har spel-sponsorer. Det gör att det är svårt att vara kritisk, man frågar sig vad som annars skulle ersätta dem.

” Men, jag menar, i precis all idrott är de inblandade. Så jag tror också att man måste se det så att vi får så pass mycket av dem, att det blir svårt att säga att det är dåligt att de är där. (IP 21, 26 år)

Det uttrycks en tacksamhet till intäkterna och en ovilja att avstå från de pengarna. Även om detta också gör att vissa beskriver det som problematiskt att tänka i nya banor. Det tycks dock som frågan om valet av sponsorer ligger som en latent fråga. Trots att majoriteten av respondenterna konstaterar att de uppskattar de pengar som kommer in, så är det också flera som samtidigt önskar att det vore annorlunda, då ofta formulerat som en önskan, inte ett krav.

” Jag skulle vilja att sporten valde den långsamma, hållbara, tålmodiga vägen bort från den här typen av samarbetspartners. Men jag har också förståelse för att det i dagens konkurrens blir jäkligt svårt. För att de långsiktiga, hållbara företagen, det är inte alltid de vill gå in i idrotten heller. (IP 5, 42 år)

” Vi (fotbollstränare och ishockeytränare) hade en gemensam utbildning i går där vi möttes och delade erfarenheter. Vi hade den här erfarenheten uppe, rätt intressant faktisk för det kom upp helt oanmält. Folk behöver prata om det. Om man tittar på ishockey så är de två högsta ligorna SHL och Allsvenskan. SHL:s huvudparter är Nordic bet, och Allsvenskans huvudparter är Svenska spel. Så bägge styrs av spelande och är beroende av spelande, för slutar folk att spela så får inte hockeyn pengar av spelbolagen. (IP 4, 41 år)

Respondenter inom basket är både starkt tveksamma och okritiskt positiva till eventuellt sponsorskap från spelindustrin. En respondent anser att det är givet att spelindustrin kommer att på ett eller annat sätt markera sin närvaro om de skulle vara sponsorer. Det är därför tveksamt om det är den vägen man ska gå. En annan respondent anser att det inte kommer att påverka verksamheten något alls och därför bara skulle vara en positiv tillgång. Däremellan spektra med åsikter, varav alla ger uttryck för olika kombinationer av ambivalens; bra med finansiellt starka sponsorer till sporten, men det finns problem med att bli finansierad av en verksamhet som tydligen skapar problem för en del människor.

Avslutande diskussion

I denna studie har vi undersökt vilka faktorer i idrotten som upplevs bidra till och eventuellt förebygga uppkomsten av pengaspel. Vi har intervjuat 30 personer på olika föreningsnivåer inom elitfotboll, -ishockey och -basket, samtliga respondenter är verksamma inom herridrotten. Studien har genomförts med en kvalitativ metodologisk ansats och intervjuerna är analyserade enligt tematisk innehållsanalys.

Valet att begränsa sig till herridrotten gjordes med kunskapen om att de har en betydligt högre förekomst av spelproblem än damidrotten (Vinberg m.fl., 2017), och det var angeläget att förstå hur de själva ser på pengaspel och idrott. Den stora skillnaden på problemspelande mellan dam- och herridrottarna i de undersökta idrotterna är inte helt lätt att förklara. Därtill kommer att även basketspelarna, både damer och herrar, har lika låg förekomst som resterande damidrottare. Denna studie kan inte förklara de stora skillnaderna, men den kan ge en röst åt aktörerna själva – spelare, tränare och sportchefer och VD inom idrotterna – och beskriva hur de ser på pengaspel inom idrotten.

Normalisering av pengaspel

Resultatet indikerar att pengaspel är en del av vardagen, normaliserat, inom de undersökta idrotterna. Många respondenter från ishockey och fotboll beskriver en miljö där det ofta förekommer prat om pengaspel i samband med träning eller resor. Det tycks sällan finnas möjlighet att problematisera pengaspel vid dessa tillfällen. Den normativa kulturen är att spel är spännande och generellt inkomstbringande. Inom basket är det inte lika vanligt att prata om pengaspel (Vinberg m.fl., 2017), men beskrivs i denna studie inte som förvånande eller udda om det uppstår.

Den höga förekomsten av spelprat hjälper till att normalisera pengaspel och öka sannolikheten för problemspelande. Det är känt att sociala nätverk påverkar spelbeteendet (Reith & Dobbie, 2011), och positiv social feedback är motiverande för spel, särskilt för unga personer (Braams, Peters, Peper, GuroAlu, & Crone, 2014; Hodgins et al., 2012). Om pengaspel ses som ett vardagligt beteende så kan man beskriva den normaliserade inställningen till pengaspel som en del av många föreningars kultur.

Det som pekar på att detta skulle kunna vara fallet är bland annat den generellt positiva attityden till betting. För även om kasinospel anses som mindre lätt att tala om så är betting helt oproblematiskt. Denna uppdelning är inte obekant, det finns studier som visar på just denna uppdelning (Lopez-Gonzalez, Estevez & Griffiths, 2018; Hing m.fl., 2016). Betting har hög status och är inte behäftat med något stigma, till skillnad från bland annat kasinospel. Om en form av pengaspel anses som rätt och normal så är det svårt att hävda att aktiviteten pengaspel i sig själv är ett stort problem. En annan bidragande orsak är något som respondenterna själva påpekar: trav och hockey har blivit en naturlig koppling i vissa

föreningar eftersom det finns ishockeyspelare som äger travhästar. Men även att tidigare elitidrottare syns i bettingreklam. Båda fenomenen legitimerar betting, anser somliga respondenter. Att kända idrottare syns i spelreklam bidrar dessutom till att se betting som en naturlig del av sporten, en koppling som även uttryckts i tidigare studier (Lopez-Gonzalez m.fl., 2018; Russel, Langham & Hing, 2018).

Normaliseringen av pengaspel kan i sin tur höra ihop med frånvaron av policy gällande pengaspel. De flesta respondenterna kunde återge någon policy, som till exempel alkoholpolicy eller sociala medier, men när det kom till pengaspel så associerade respondenterna endast till frågan: Vad är man tillåten att spela på, egen liga eller inte ens sin egen idrott? Ingen av föreningarna hade en policy rörande pengaspel, vilket kan tolkas som att man inte upplever att det behövs. Tillkomsten av policy eller riktlinjer runt sociala medier har troligen uppkommit på förekommen anledning, men detsamma har inte skett i relation till pengaspel. Detta ställningstagande kan behöva bearbetas eftersom resultaten, både från kartläggningen av Vinberg och kollegor (2017) och från denna studie, visar dels på hög förekomst av problemspelande, dels att idrottare, tränare och chefer är medvetna om att problemen finns. Kan frånvaron av en policy för pengaspel möjligen bero på spelandets självklara status och fasta förankring i idrottens föreningskultur? Om man ser pengaspel som något som alltid har funnits inom herridrotten så är det inte ett fenomen som just nu, 2018, skulle behöva särskild omsorg. Det kan beskrivas som ”har det fungerat så här länge så fungerar det ett tag till”. Det är en fråga för framtida studier.

Anledning att spela

Om man sedan tittar närmare på vad respondenterna uppger som anledning eller skäl till att spela om pengar, så återfinns faktorer relaterade till alla nivåer inom den socio-ekologiska modellen (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi, Lozano, 2002; Dowling m.fl., 2017). Av dessa så faktorer är det tre stycken som återkommer i stort sett vid varje intervju. På den individuella nivån: i) Den kick som en vinst ger och ibland själva anspänningen i spelsituationen. På nivån närmiljö återkommer två faktorer: ii) Pengar, både pengar att vinna och de höga löner som finns till förfogande, och iii) Det finns mycket fritid (tid) till förfogande. Dessa förklaringsfaktorer för spelande är intressanta att se närmare på och även granska som potentiella riskfaktorer för problemspelande inom idrotten.

Respondenterna beskriver ofta känslan av att få en ”kick” i samband med att spela om pengar. Det här är en omvittnat stor komponent av spelandets dragningskraft (Baudinet & Blaszczyński, 2013; Pantalón, Maciejewski, Desai, & Potenza, 2008). Den är inte specifik för idrottare utan återfinns hos många spelare, men dess betydelse för fortsatt spelande skiljer sig åt mellan individer (Baudinet & Blaszczyński, 2013). De flesta respondenter som nämner ”kicken” som en faktor talar också om att detta får dem att glömma det andra som kanske är lite jobbigt, som att det går dåligt på plan/isen, eller att man helt enkelt har tråkigt och försöker att uppnå den kick som man själv får när man spelar. Många respondenter talar om sig själva och andra elitidrottare som ”tävlingsmänniskor” och att det innebär ett sug efter att vinna, och i det här fallet vinna pengar. Problemet med detta resonemang är om man likställer elitidrottare i allmänhet med ”tävlingsmänniskor” och att detta är en riskfaktor för högre andel

problemspelande. Basketspelare av båda könen och elitedamiddrottare i fotboll, ishockey och innebandy, har mycket lägre andel problemspelande än herrar inom fotboll och ishockey, och även de skulle troligen i alla andra sammanhang anses vara ”tävlingssmänniskor” (Vinberg m.fl., 2017). Det finns en risk för att resemanget används som legitimering för det stora spelintresset som finns hos de undersökta herridrotterna, detta i syfte att behålla status quo. Om individerna själva ger som förklaring att det är en inre drivkraft, att vinna, som är orsaken till att de söker sig till spel snarare än till exempel sociala faktorer i miljön eller kulturen, så kommer förhållningsättet till förändring troligen spegla detta och motverka förändring.

Många respondenter i denna studie associerar hög lön till ökat spelande. Det kan troligen ligga något i det, tidigare studier har påvisat en sådan koppling (Reveheim & Buvik, 2009, Lim m.fl., 2017). Men därifrån till att anta att det är en betydande riskfaktor för problemspelande är tveksamt. Tidigare kartläggning av problemspelande inom fyra idrotter visar att det i stort sett finns lika hög andel problemspelande inom innebandy herrar, Hockeyettan herrar och Division 1 herrar (fotboll). Relativt få i dessa grupper lever på sin sport och de har inte höga löner kopplade till sitt idrottande. Till det kommer att vi inte vet vilken grupp av idrottarna som har problemspelande – sett ur ett ekonomiskt perspektiv. I denna studie berättar ett antal respondenter att de spelade även när de tjänade lite pengar. Kanske är det likaså med de som anses ha hög lön och problemspelande; de spelade redan på ett riskabelt sätt då de hade lite pengar, och med ökad och hög lön ökar sannolikheten för tillvänjning, vilket i sig är en beroendekomponent. Framtida forskning behövs för att klargöra hur dessa samband ser ut och hur de relaterar till idrottens kontext.

En annan faktor som uppkommer som anledning till att spela är ”mycket tid till förfogande”. Det som talar för att tid är en riskfaktor för ökat spelande är bland annat att de respondenter som tidigare ansåg att de spelade relativt mycket, beskrev att detta minskade eller upphörde när de bildade familj. Detta på grund av att det inte var förenligt med familjelivet att lägga tid på spel längre. Ytterligare en anledning till att tid kan vara en riskfaktor för ökat spelande, är kopplingen till de återkommande punkter av stress som finns inbäddade i idrotten som yrke (Roderick, 2006). Att byta förening och flytta till ny ort, samt de perioder då idrottarna upplever att de inte presterar tillräckligt på tävling och träning, är passager som kan leda till ökat spelande anser några respondenter. Det är tidigare känt att pengospel används som flykt (Weatherly, Petros, & Jónsdóttir, 2018; Wood & Griffiths, 2007) när man mår dåligt eller önskar avleda tankarna från stressande omständigheter. Att då ha mycket fritid till förfogande kan för vissa individer antas vara ett stort riskmoment. Men, återigen, det finns lika höga andelar problemspelande inom herrarnas innebandy, Hockeyettan och Division 1 (Vinberg m.fl., 2017), detta utan att ha mer tid till förfogande än gemene man. Förutom en gemensam tidstjuv: resor till och från matcher. Tiden på resande fot är otvetydigt ett tillfälle där pengospel har normaliserats och blivit ett bekant inslag i vardagen. Och därmed kommer föreningens ansvar in i bilden. Är arbetsgivaren, det vill säga föreningen, ansvarig för vad som sker i bussen?

Elitidrottens professionalisering och frågan om ansvar

Idrottskulturen har förändrats över tid och, som två respondenter beskriver, i takt med att samhället runt om förändras. Som en del av detta är elitidrottens professionalisering, anser några av respondenterna. Professionaliseringen och samhällets förväntningar på dokumentation och policy är något många respondenter är medvetna om och som också konstaterats i tidigare forskning (Fahlén & Stenling, 2016). Att diskutera kollektivavtal, arbetstagarnas (idrottarnas) rättigheter och arbetsgivarnas (föreningarnas) skyldigheter är numer en del av verksamheten. I denna studie får respondenterna beskriva hur de ser på arbetsgivarens och föreningens ansvar i relation till spelproblem. Det är intressant att notera att respondenter i chefsbefattning samt tränare är relativt tydliga eller mycket tydliga med att ett arbetsgivaransvar finns och tas, medan de yngre idrottarna är mycket mer vaga med vad de anser att deras förening och arbetsgivare bör ha för ansvar, förutom de frågor som rör själva idrottsutövandet. Ett tydligt exempel på denna situation rör resorna till och från matcher. Resorna utgör ett tillfälle i idrottarnas vardag där de är under sin förenings ansvar, men, så att säga, utan arbetsuppgifter. Att då begränsa tillgången på spel kan ses som ett arbetsgivaransvar i preventivt syfte, men om idrottarna och tränarna inte upplever att bussresan är en del av arbetet så kan ett sådant beslut riskera att bli ifrågasatt och verkningslöst. Resonemanget kommer då i stället att handla om individens rätt att få göra vad den vill på sin fritid.

Ansvar för ett förebyggande arbete ligger hos arbetsgivaren, det vill säga föreningen. Men tankarna om hur det kan se ut är något alla kan vara med om att utforma. Respondenternas förslag på innehåll är, som sagt, trevande och det är tydligt att man inte riktigt vet vad som är lämpligt att börja med. Att prata mer om pengaspel som ett problem och ge mer information, särskilt till de unga, är dock något de flesta respondenter frågar efter eller föreslår. Här kan det vara på sin plats att återgå till tanken om det normaliserande spelandet. Det är känt sedan tidigare studier att den sociala miljön runt individen påverkar graden av spelande, särskilt hos unga (Folkhälsomyndigheten 2013; Dowling m.fl., 2017). Men som också framkommit här är att de äldre i lagen redan har ett etablerat förhållningssätt till pengaspel – ett förhållningssätt som i stort inte medger öppet problematiserande av spelande. Detta kommer att påverka de unga som ansluter till föreningarna. Det är därför angeläget att alla i föreningen tar del av information och preventivt arbete runt frågan, i syfte att finna en samsyn. Detta är av särskild vikt då resultaten i denna studie visar att det saknas en delad bild av vad som ska anses vara ett spelproblem eller problemspelande.

Tidigare studier har visat att reklam i relation till idrott och kända idrottsprofiler har en normaliserande effekt för synen på pengaspel (Pitt m.fl., 2018; Lopez-Gonzalez, Estevez & Griffiths, 2018). Spelreklam i samband med sport är inget som idrotten kan reglera, men respondenterna ser det som riktigt besvärande. Sponsorskap däremot är en fråga för idrotten: Vilka begränsningar ska sättas för sponsorskap? För företag i andra branscher är sponsring en viktig fråga för sin egen profilering – att vara sponsor för ”fel” produkter eller personer kan vara ödesdigert för det egna varumärket. Inom elitidrotten är pengarna från sponsorer viktiga och det är tydligt att många av respondenterna i studien är mycket klivna till att ha spelindustrin som sponsorer, detta med tanke

på de spelproblem som alla av dem vet finns inom idrotten. Här kan man även se en uppseglade diskussion runt om i Europa i takt med att spelindustrin får en, på sina håll, ökad dominans som sponsor (Armstrong, 2018; BBC, 2017). Det är tydligt att spelindustrin gynnas av att idrotten normaliserar och legitimerar pengaspel genom betting. Men, skapar också sponsorskapet en normaliserande effekt på spel inom idrotten?

En intressant och något känslig aspekt som uppkom berör föreningarnas vilja att arbeta preventivt med pengaspel, men kanske även psykisk ohälsa. Alla respondenter i studien uttrycker att de är medvetna om att man inom deras idrott (tydligast inom fotboll och ishockey) är utbytbar, de uttrycker att man inte är bättre än sin senaste match. De osäkra arbetsvillkoren och de precisa prestationskraven är två faktorer som tycks generera en viss tveksamhet från idrottarnas sida om föreningen verkligen vill arbeta med preventionsfrågor. Men samma frågeställning uppkommer hos tränare och sportsligt ansvariga. Det finns en underliggande misstanke, om inte problemen snabbt går att lösa när de upptäcks så kommer personen ändå att flyttas ut ur organisationen och därmed har man löst svårigheten. Detta föder en rädsla för att blotta sig och motarbetar möjligheten att tidigt upptäcka problem som uppstår. Eftersom spelproblem är associerat med att förlora kontrollen och det i sin tur är något som man skäms över, så är det svårt för de drabbade att träda fram och söka hjälp. Om detta resonemang har fog för sig, om beteendet är något som återfinns som en röd tråd i verksamheten, så hotar det ett effektivt preventionsarbete.

Avslutningsvis kan dock idrottens förflyttning mot professionalism utgöra många möjligheter för framtida arbete. Flera respondenter uttrycker att de anser att deras förening försöker stötta, och har stöttat dem, i olika situationer. Det har blivit mer vanligt att inlemma stödfunktioner i verksamheten, som mental coach eller idrottspsykolog, vilket uppskattas av respondenterna i studien. Det finns även föreningar som mycket aktivt och långsiktigt gått in och hjälpt idrottare med spelproblem.

Rekommendationer för framtiden

En grundläggande förutsättning för att framgångsrikt motverka problem med pengaspel måste bygga på en gemensam kunskap om problemet och hur det yttrar sig i idrottens vardag. Det betyder att kunskap och åtgärder även ska omfatta tränare och chefer på olika nivåer. Alla deltagande individer är medskapare till den kultur som skapas inom ett lag, en förening eller ett förbund.

Förslag på konkreta åtgärder:

- Idrotten bör utveckla befintliga utbildningar så att de omfattar baskunskap om spelproblem. De bör innehålla kunskap om hur problemen utvecklas och yttrar sig. Vidare hur de hänger samman med psykisk ohälsa, spelande och spelkultur i laget samt hur föreningar kan arbeta för att motverka spelproblem.
- Specialidrottsförbunden bör, tillsammans med föreningarna, spelarfacken, föreningarna och ligaföreningarna ta fram en övergripande policy angående pengaspel. Den policyn gäller sedan för samtliga elitföreningar. Varje förening kan sedan utforma egna lokala tillägg i policyn utifrån sina erfarenheter och betingelser. Här är det viktigt att sätta ett slutdatum för när implementeringen i föreningen ska vara färdig, samt fatta beslut hur uppföljning och utvärdering ska ske. Det är även viktigt att besluta hur detta dokument ska hållas levande; när och på vilket sätt det ska ske.
- Varje elitförening bör ha en skriftlig plan på hur de kommer att agera om de uppfattar att en idrottare, tränare, sportchef eller annan personal har ett spelproblem. Innehållet i den planen bör kommuniceras vid varje säsongstart. Detta är viktigt eftersom det säkrar upp för de inblandade att föreningen verkligen avser att hjälpa den drabbade om problem uppstår. Planen kan ingå i spelpolicyn eller stå separat.
- Se över den tid som idrottare tillbringar på resa samt de tidiga eftermiddagar då de inte har träning. Det finns möjligheter att använda tiden till bland annat utbildning (intern och extern), socialt arbete med sponsorer eller föreningens sociala aktiviteter. En högre grad av åtagande under en arbetsdag ökar skyddet mot problemspelande, särskilt för de yngre.
- Ge mandat till idrottspsykologer och mentala coacher att, tillsammans med föreningen, arbeta med att förebygga psykisk ohälsa och pengaspel.

Referenser

- Armstrong, M. (2018). Does the Premier League have a gambling problem? Hämtad 2018-12-03 från <https://www.statista.com/chart/16356/europe-football-leagues-gambling-shirt-sponsors/>
- Baudinet, J. & Blaszczynski, A. (2013). Arousal and Gambling Mode Preference: A Review of the Literature. *Journal of gambling studies*, 29(2), 343-358. doi:10.1007/s10899-012-9304-2
- BBC (2017). Scottish football and gambling – an essential or dangerous alliance? Hämtad 2019-01-04 från <https://www.bbc.com/sport/football/39739893>
- Berger P, L. & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. (Vol. 6). St Ives: Clays Ltd.
- Bethard. Internet. Hämtad 2018-11-20 från <https://www.bethard.com/>
- Billi, R., Stone, C., Abbott, M. & Yeung, K. (2015). The Victorian Gambling Study (VGS) a Longitudinal Study of Gambling and Health in Victoria 2008–2012: Design and Methods. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 13(2), 274–296. doi:10.1007/s11469-014-9528-8
- Binde, P. (2005). Gambling Across Cultures: Mapping Worldwide Occurrence and Learning from Ethnographic Comparison. *International Gambling Studies*. 5(1), 1–27. doi:10.1080/14459790500097913
- Braams, B. R., Peters, S., Peper, J. S., GuroAlu, B. & Crone, E. A. (2014). Gambling for self, friends, and antagonists: Differential contributions of affective and social brain regions on adolescent reward processing. *Neuroimage*, 100, 281.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77–101.
- Campbell-Meiklejohn, D. K., Woolrich, M. W., Passingham, R. E. & Rogers, R. D. (2008). Knowing When to Stop: The Brain Mechanisms of Chasing Losses. *Biological Psychiatry*, 63(3), 293–300. doi:10.1016/j.biopsych.2007.05.014
- Dowling, N. A., Merkouris, S. S., Greenwood, C. J., Oldenhof, E., Toumbourou, J. W. & Youssef, G. J. (2017). Early risk and protective factors for problem gambling: A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. *Clinical Psychology Review*, 51, 109–124.
- EGBA (2018). Sports betting final. Hämtad 2017-09-03 från <https://www.egba.eu/resources/statistics/>
- Ellenbogen, S., Jacobs, D., Derevensky, J., Gupta, R. & Paskus, T. (2008). Gambling Behavior Among College Student-Athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20(3), 349–362. doi:10.1080/10413200802056685
- Fahlén, J. & Stenling, C. (2016). Sport policy in Sweden. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 8(3), 515–531. doi:10.1080/19406940.2015.1063530
- Folkhälsomyndigheten (2013). Risk- och skyddsfaktorer för problemspelande. Resultat från Swelogs fördjupningsstudie. Hämtad 2018-04-20 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/6d579139d45e43d6ae8e4a053563eedf/risk-skyddsfaktorer-problemspelande.pdf>
- Folkhälsomyndigheten (2016a). Problem med spel om pengar – vi reder ut begreppen. Hämtad 2018-12-05 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/p/problem-med-spel-om-pengar-vi-reder-ut-begreppen/>
- Folkhälsomyndigheten (2016b). Tabellsammanställning för Swelogs prevalensstudie 2015. Med jämförelser mot prevalensstudien 2008/2009. Hämtad 2018-05-20 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/alkohol-narkotika-dopning-tobak-och-spel-andts/spel/swelogs-befolkningsstudie/swelogs-prevalensstudie-2015/>
- Folkhälsomyndigheten (2016c). Återhämtning från och konsekvenser av problemspelande. En rapport från Swelogs fördjupningsstudie (Nr 8). Hämtad 2018-05-06 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/72ab8a8965f44f8581f398c40e3d4075/aterhamtning-konsekvenser-problemspelande-16040-webb.pdf>

- Folkhälsomyndigheten (2017a). DSM-5. Hämtad 2019-01-05 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/projektwebbar/spelprevention/mata-spelproblem/matinstrument-dsm-5.pdf>
- Gainsbury, S. M., Suhonen, N. & Saastamoinen, J. (2014). Chasing losses in online poker and casino games: Characteristics and game play of Internet gamblers at risk of disordered gambling. *Psychiatry Research*, 217(3). doi:10.1016/j.psychres.2014.03.033
- Grall-Bronnec, M., Caillon, J., Humeau, E., Perrot, B., Remaud, M., Guilleux, A. & Bouju, G. (2016). Gambling among European professional athletes. Prevalence and associated factors. *Journal of Addictive Diseases*, 35(4), 278–290. doi:10.1080/10550887.2016.1177807
- Hing, N., Nuske, E., Gainsbury, S. M. & Russell, A. M. T. (2016). Perceived stigma and self-stigma of problem gambling: perspectives of people with gambling Problems. *International Gambling Studies*, 16:1, 31–48, doi: 10.1080/14459795.2015.1092566
- Hodgins, D. C., Schopflocher, D. P., Martin, C. R., el-Guebaly, N., Casey, D. M., Currie, S. R. & Williams, R. J. (2012). Disordered gambling among higher-frequency gamblers: who is at risk? *Psychological Medicine*, 42(11), 2433–2444. doi:10.1017/S0033291712000724
- Huang, J. H., Jacobs, D. F., Derevensky, J. L., Gupta, R. & Paskus, T. S. (2007). Gambling and health risk behaviors among U.S. college student-athletes: findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*, 40(5), 390–397. doi:10.1016/j.jadohealth.2006.11.146
- Håkansson, A., Kenttä, G. & Åkesdotter, C. (2018). Problem gambling and gaming in elite athletes. *Addictive Behaviors Reports*, 8, 79–84. doi:10.1016/j.abrep.2018.08.003
- Ishockeyförbundet (2015). Satsning på bredd och mångfald i nytt sponsoravtal med Svenska Spel. Hämtad 2018-04-20 från <http://www.swehockey.se/nyheter/nyheterfransvenskaishockeyforbundet/2015/juni2015/satsningpabreddochmangfaldinyttponsoravtalmedsvenskaspel/>
- Kowatch, K. R. & Hodgins, D. C. (2015). Predictors of help-seeking for gambling disorder from the transtheoretical model perspective. *International Gambling Studies*, 15(3), 450–469. doi:10.1080/14459795.2015.1078391
- Krug, L.L. Dahlberg, J.A. Mercy, A.B. Zwi, R. Lozano (Eds.), World report on violence and health, World Health Organization, Geneva, Switzerland (2002), pp. 1-56
- Lim, M. S. M., Bowden-Jones, H., Salinas, M., Price, J., Goodwin, G. M., Geddes, J. & Rogers, R. D. (2017). The experience of gambling problems in British professional footballers: a preliminary qualitative study. *Addiction Research & Theory*, 25(2), 129–138. doi:10.1080/16066359.2016.1212338
- Lopez-Gonzalez, H. & Tulloch, C. D. (2015). Enhancing media sport consumption: online gambling in European football. *Media International Australia, Incorporating Culture & Policy*, 155, 130–139.
- Lopez-Gonzalez, H., Estevez, A. & Griffiths, M. D. (2018). Can Positive Social Perception and Reduced Stigma be a Problem in Sports Betting? A Qualitative Focus Group Study with Spanish Sports Bettors Undergoing Treatment for Gambling Disorder. *Journal of Gambling Studies*. doi:10.1007/s10899-018-9799-2
- Milnes, A. (2018). The Betting Landscape – A Gamble Worth Taking. Hämtad 2018-11-21 från <https://nielsenports.com/uk-hot-topics-betting-landscape/>
- Nelson, T. F., LaBrie, R. A., LaPlante, D. A., Stanton, M., Shaffer, H. J. & Wechsler, H. (2007). Sports betting and other gambling in athletes, fans, and other college students. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 78(4), 271–283. doi:10.1080/02701367.2007.10599425
- Newman, S. C. & Thompson, A. H. (2003). A Population-Based Study of the Association Between Pathological Gambling and Attempted Suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 33(1), 80–87. doi:10.1521/suli.33.1.80.22785
- Pantalon, M., Maciejewski, P., Desai, R. & Potenza, M. (2008). Excitement-seeking Gambling in a Nationally Representative Sample of Recreational Gamblers. *Journal of gambling studies*, 24(1), 63–78. doi:10.1007/s10899-007-9075-3
- Pitt, T. S., H. Bestman, H., Randle, A., McCarthy, M. & Daube, S. (2018), *The determinants of gambling normalisation: causes, consequences and public health responses*. Victorian Responsible Gambling Foundation, Melbourne.
- Raylu, N. & Oei, T. P. (2004). Role of culture in gambling and problem gambling. *Clinical Psychology Review*, 23 (8), 1087–1114.

- Reith, G. & Dobbie, F. (2011). Beginning gambling: The role of social networks and environment. *Addiction Research & Theory*, 19(6), 483–493. doi:10.3109/16066359.2011.558955
- Revheim, Tevje, & Buvik, Kristin. (2009). Opportunity Structure for Gambling and Problem Gambling among Employees in the Transport Industry. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 7(1), 217–228
- Riksidrottsförbundet (2017). Nytt samarbete med Svenska Spel för att få fler i rörelse. Hämtad 2019-02-01 från: <https://www.rf.se/Allanyheter/2016/nytt-samarbetemedsvenskaspelforattfaflerirorelse>
- Roderick, M. (2006). A very precarious profession: uncertainty in the working lives of professional footballers. *Work, Employment & Society*, 20(2), 245–265. doi:10.1177/0950017006064113
- Russel, A. M. T., Langham, E. & Hing, N. (2018). Social influences normalize gambling-related harm among higher risk gamblers. *Journal of Behavioral Addictions* 7(4), 1100–1111. doi: 10.1556/2006.7.2018.139
- Shaffer, H. & Korn, D. (2002). Gambling and related mental disorders: A Public Health Analysis. *Annual Review of Public Health*, 23(1), 171–212.
- Spelinspektionen (2017). Spelmarknaden ökade med 3 % första halvåret. Hämtad 2018-11-20 från <https://www.spelinspektionen.se/om-oss/statistik/statistiknytt/3procent-under-det-forsta-halvaret-2017/>
- Spelinspektionen (2018a). Färre spelar om pengar. Statistik. Hämtad 2018-09-20 från <https://www.spelinspektionen.se/om-oss/statistik/statistiknytt/farre-spelar-om-pengar/>
- Spelinspektionen (2018b). Spelreklam för 5,5 miljarder kronor under 2017. Statistik. Hämtad 2018-09-020 från https://www.spelinspektionen.se/om-oss/statistik/statistiknytt/Spelreklam-for-5_5-miljarder-2017/
- Svenska Spel (2017). Vår idrottssponsring. Hämtad 2018-05-20 från <https://om.svenskaspel.se/sponsring/>
- Wardle, H. & Gibbons, A. (2015). Problem Gambling Research in Professional Sport. Hämtad 2017-05-03 från <http://www.ppf.org.uk/866-2/>
- Weatherly, J., Petros, T. & Jónsdóttir, H. (2018). Is Endorsing Gambling as an Escape More a Trait or a State? *Current Psychology*, 37(1), 38–44. doi:10.1007/s12144-016-9487-2
- Vinberg, M., Rosendahl, I., Durbeej, N. & Denhov, A. (2017). Spel om pengar inom idrotten. Hämtad från <http://www.psykiatriforskning.se/siteassets/spel-om-pengar-inom-idrotten.pdf>
- Wood, R. T. A. & Griffiths, M. D. (2007). A qualitative investigation of problem gambling as an escape-based coping strategy. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 80(1), 107–125. doi:10.1348/147608306X107881

Bilaga 1.

Intervjuguide

- Berätta vad du tänker på när du tänker på pengaspel och idrott?
- Hur skulle du beskriva ditt eget pengaspelande?
- Och hur skulle du beskriva andras spelande; andra i laget och/eller i andra lag som du varit i?
- Vad tänker du är de främsta anledningarna till att andra i ditt lag eller i dina tidigare lag (som du spelat i) spelar om pengar?
- Beskriv hur du tänker att föreningen ser på pengaspel?
Finns det en policy om pengaspel?
Finns det någon annan policy i föreningen som du känner till?
Vad tänker du om föreningens ansvar i relation till pengaspel?